

KATEDRA ARCHEOLOGIE UHK
POSUDEK Oponenta NA BAKALÁŘSKOU PRÁCI

Autor: **Michaela Hanzlíková**

Titul: **Laténské osídlení v povodí Divoké Orlice, Kněžné a Bělé**

Rok: **2015**

Počet stran (příloh): 88 stran textu, 22 stran soupisu lokalit, 28 stran příloh, 9 stran bibliografie.

Oponent práce: Mgr. Tomáš Mangel

Vyjádření:

Práce se zaměřuje na studium vztahu laténského osídlení části povodí Divoké Orlice k přírodnímu prostředí. Za cíl si klade srovnání jeho charakteristik se soudobým osídlením v dalších oblastech východních Čech i s charakteristikami stanovenými pro osídlení v předcházejícím období halštatském a v následující době římské. Jako základní datové východisko byla využita infobáze Excerpta. Prostorové analýzy byly provedeny v prostředí GIS.

V úvodní kapitole charakterizuje autorka svoji motivaci k volbě tématu a v základních rysech seznamuje čtenáře s metodou a cílem práce i s problémy, s nimiž se musela vypořádat.

V následující kapitole nazvané „Osídlení východních Čech v mladší době bronzové až stěhování národů“ by měli být logicky prezentovány informace o stavu poznání osídlení dané oblasti v uvedeném časovém úseku. Aniž bychom zacházeli do větších podrobností, je zjevné, že celá kapitola působí značně chaotickým dojmem, kdy se v ní bez hlubší koncepce a bez varování mísí informace platné pro celou oblast Čech s informacemi o osídlení východočeského regionu či jednotlivých lokalit. V některých případech dokonce dochází k chaotickému přeskakování mezi dílčími chronologickými úseky. Celá kapitola působí značně neutříděným dojmem, kdy je zjevné, že autorka bez hlubšího porozumění přebírala informace z několika málo syntetizujících prací a ty poněkud nesouvisle skládala dohromady. Není proto divu, že se zde objevují nonsensy jako, že z východních Čech nemáme pro období 4.–3. stol. BC doloženo žádné osídlení (str. 14) nebo že v úseku mladší a pozdní doby laténské existovaly ve východních Čechách pouze 4 lokality (str. 15). A to i přes to, že v předchozím textu i ihned v dalším odstavci autorka konstatuje, že v LT C2 – D1 byly osídleny celé východní Čechy. Pro jednotlivé epochy zde autorka uvádí přesná čísla lokalit, aniž by uvedla, jakým způsobem k těmto počtům dospěla či z jakého zdroje dané informace převzala.

V následující kapitole je vymezena pracovní oblast jako území sevřené toky Divoké Orlice a Bělé a je popsáno její přírodní prostředí. Samotné vymezení takto úzké oblasti je ovšem značně problematické, neboť v okrajovém regionu jakým povodí Divoké Orlice je, poskytuje pouze omezené množství dat pro další studium. Je otázkou, proč autorka nezohlednila mnohem početnější osídlení v celém povodí daného toku.

Další omezení potom vyplývá z informací uvedených v následující kapitole, která se zaměřuje na dějiny bádání v daném regionu. Autorka bez uvedení důvodu totiž svou

pozornost omezila na období do roku 1993, čímž se logicky připravila o některá data související s archeologickými akcemi realizovanými po uvedeném roce.

Následující kapitola je věnována teorii prostorové analýzy, práce s GIS a archeologické predikce. I zde se ovšem nelze ubránit dojmu, že autorka za sebe bez jakékoli logiky seřadila přístupy jiných badatelů a další informace k tématu. Součástí uvedené kapitoly se poněkud nelogicky stala také stať, v níž autorka definuje krajinné proměnné, které se rozhodla sledovat v rámci své práce. Ta by ovšem logicky náležela do kapitoly popisující zvolené konkrétní metodické postupy, na což se zaměřuje až kapitola následující.

Kapitola „Metodika zpracování“ je věnována popisu postupu přípravy dat a následných prostorových analýz. Značná část textu je zde ovšem zaměřena na již několikrát zdůrazněné a opakovaně propírané problémy plynoucí z charakteru dat uložených v infobázi Excerpta a popisu naprosto základních postupů práce s databázemi, mapami a literaturou. Odhlédneme-li od skutečnosti, že takové informace do odborného textu není třeba uvádět (nebo alespoň ne v takové podobě a rozsahu), měly být minimálně zařazeny do samostatné kapitoly zabývající se kritikou pramenů.

Následuje kapitola nazvaná „Výsledky“. Je pochopitelné, že autorka musela věnovat značné úsilí heuristické fázi, ovšem takto získaný katalog lokalit rozhodně nelze řadit mezi výsledky celé práce, jak tomu v tomto případě je. K celkové koncepci samotného katalogu pak lze uvést několik poznámek. Rozhodně bych doporučoval jeho členění podle chronologických úseků, neboť v rámci práce jde především o vzájemné srovnávání osídlení z jednotlivých epoch mezi sebou s důrazem na osídlení laténské. Tvorba chronologicky nečleněného katalogu je sice legitimní, ovšem působí značně nepřehledně. V katalogu jsou zařazeny též. k. ú. ležící mimo vytýčené pracovní území (Lípa, Týniště n. O.). V katalogu jsou dále zařazeny „blíže nespecifikované nálezy“ z Velké Ledské. Z uvedeného záznamu není jasné, o jaké nálezy se jedná, ani jak autorka k těmto informacím dospěla. Zcela chybí záznam o laténských nálezech z Doudleb odkrytých M. Bekovou v roce 2012. Ze soupisu je též patrné, že autorka zcela pomíjí novější literaturu reagující na nálezy z pracovního území (namátkou Kostelec n. O.: Militký 2006; Pěčín: Mangel 2011; Týniště n. O.: Mangel – Jílek 2011). Opět se tak ochuzuje o některé cenné informace. Při pohledu na soupis lokalit vyplyne ještě jeden problém. Je jím absence významové a prostorové definice pojmů jako je „ojedinělý nález“ nebo „sídliště“. V prvním případě čtenář intuitivně tuší, v případě druhém se ovšem některé samostatně vedené položky jeví jako potenciální doklady aktivit pocházející z jediného residenčního areálu (Kostelec n. O., poloha Tabulka).

Následuje kapitola zaměřená na vyhodnocení přírodních charakteristik laténského osídlení v pracovní oblasti. Některé jednotlivé výsledky autorka srovnává s hodnotami platnými obecně pro osídlení tohoto období (orientace svahu). Zde ovšem není uvedeno, z jakých podkladů autorka čerpá, ani pro jak široké geografické měřítko jsou srovnávací data platná. Neujasněným dojmem působí též informace o zjištěném počtu lokalit. Na str. 86 se píše o 4 sídlištích a jedné nespecifikované lokalitě, na str. 87 je sídlišť již 9?! Na str. 89 se zase nečekaně dočteme o dvou dříve neuvedených ojedinělých nálezech?!

Na následujících stránkách jsou získané výsledky pro laténské osídlení pracovního území srovnávány s přírodními charakteristikami pro osídlení z jiných období či s laténským osídlením horního Polabí a Chrudimska. Ve srovnání s laténským osídlením jiných východočeských oblastí nebyly zjištěny žádné zásadní rozdíly. V závěru nabízí autorka vedle standardního zemědělského využití i některá alternativní vysvětlení, která mohla stát v pozadí příčin vedoucí k osídlení okrajové oblasti jakou povodí Divoké Orlice je.

Práce je obecně zatížena drobnými prohrěšky proti pravopisu a větným vazbám. Často se setkáváme s opakováním již uvedených informací. Běžně se vyskytují zmatečné informace a nepřesnosti (za všechny uveďme opakovaně zdůrazněnou přítomnost, ale jinde zase absenci sprašových sedimentů na Chrudimsku). Uvedená skutečnost svědčí o nedostatečném

porozumění problematice nebo chvatné a nepozorné práci. Korekce by si zasloužil též bibliografický seznam. Některé záznamy jsou neúplné, uvedeny chybně nebo nikoli ve správném pořadí. Grafické přílohy jsou na přijatelné úrovni. Pouze v případě některých map by bylo vhodné pro obtížnou čitelnost zvětšení popisků nebo rozměru celé mapy.

Celkově lze říci, že práce je značně chaotická a nevyužívá plně potenciál, jaký takové téma nabízí. Na stranu druhou ovšem nelze pominout, že z předložených řádků je cítit snaha a že jisté výsledky přeci jen dosaženy byly...snad jen proto lze navrhnout připojené hodnocení.

Hodnocení : E (3)

Datum: 27. 8. 2015

Mgr. Tomáš Mangel